СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 16. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 21 січня 1935.

VOL. XLIII. No. 16. Jersey City, N. J., Monday, January 21, 1935. THREE CENTS.

КОНҐРЕС ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ВИРІШЕННЯ ПРОГРАМИ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН. — Провідники обох палат конґресу та провідники демократичної більшости в сенаті й у палаті послів поробили приготування, щоб усунути з порядку дня всі інші справи та взяти наперед під обради справи, порушені президентом Рузвелтом у його посланіях до конґресу.

Конґрес має передовсім узяти під увагу справу перенесення півчверта міліона людей з допомогових списків на список робітників та полишити коло півтора міліона нездібних до праці для місцевої допомоги.

Переслухання в цій справі у відповідних комітетах конґресу мають починатися вже в понеділок.

Декотрі стейти вже почали собі роботу, начеркнену президентом у посланіях. Приміром, ґовернор стейту Ню Йорк почав уже конференції з провідниками робітничих юній та бизнесу щодо переведення в життя потрібних стейтових законів.

ХОЧУТЬ ДАЛІ КОРПОРАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ВІДБУДОВИ.

ВАШИНҐТОН. — В обох палатах конґресу внесено однозвучні проєкти про дальше вдержування Корпорації Фінансової Відбудови (коротко відомої як "Ар-Еф-Сі").

Згідно з попередньою ухвалою, Корпорація мала би скінчити своє існування дня 31 січня. Як буде ухвалений новий закон, її існування буде продовжене на дальші два роки.

ЗАВЗЯТА ПАРТІЙНА БОРОТЬБА В НОРТ ДАКОТІ.

БИСМАРК (Норт Дакота). — Палата послів стейтової леґіслятури ухвалила 60 голосами проти 52 обвинувачення стейтового ґовернора Томаса Ґ. Муді за надужиття урядової влади, зловжитки в урядуванню й таке інше.

Резолюцію переперла більшість палати, що належить до „безпартійної ліґи". Ґовернор належить до демократичної партії. Обвинувачення не подає ніяких фактів, а тільки закидує злочини ґовернорови голословно. Ґовернор занимав свій уряд усього 12 днів.

Ґовернор Муді вважає цей поступок послів за яскраво партійний поступок та заповідає, що він уже проти послів своєї ґовернорської влади. Як тільки ухвалено проти нього резолюцію, він поставив коло свого уряду військову сторожу, щоб не дати послам захопити її.

ЗБРОЯТЬСЯ ПРОТИ „ЧЕРВОНОЇ РЕВОЛЬТИ".

САКРАМЕНТО (Каліфорнія). — Комуністи плянують масовий похід на місто й стейтову леґіслятуру, щоб запротестувати проти суду їх 17 товаришів у місцевім суді за „кримінальний синдикалізм". Серед громадян міста повстав проти походу рух, що має на ціли відперти цей похід як загрозу місту. Сотні горожан узброюються рушницями й вправляються як військові відділи, щоб „відперти інвазію міста". Місто виглядає як військовий табор.

ЩЕ ОДНА АРМІЯ.

НЮ ОРЛІНС (Луизіяна). — У стейті почався рух за організацію цивільної армії для боротьби проти диктатури сенатора Гуй Лонга.

Організацією горожанської армії занялася „Сквер Діл Всосіейшен". Перші вправи армії мають відбутися в понеділок на площі місцевого летничого порту.

ПРОЦЕС ҐАВПТМАНА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — На розправі проти Ґавптмана суд переслухував у пятницю 16 нових свідків. Один зі свідків оповів, як поліція знайшла в домі Ґавптмана дошку з телефоном д-ра Кондона, що був посередником між викрадачами дитини Линдберга та родиною дитини. З цими зізнаннями дошку зложено в суді як процесовий залучник.

Деяку сензацію в суді викликала пані Еде Ахенбах, сусідка Ґавптманів, жінка роботодавця пані Ґавптманової. Вона заявила, що день-два по зникненню дитини Линдберґа Ґавптмани відвідали Ахенбахів і пані Ґавптманова нарікала, що її муж покалічив собі ногу. Пані Ахенбах бачила, що Ґавптман штильґукав на ліву ногу.

Підчас зізнань пані Ахенбах жінка Ґавптмана зірвалася з місця та крикнула: „Брешеш!" Це дало притоку прокураторови зробити адвокатам оборони закид, що це вони навмисно заставляють Ґавптмана улаштовувати такі сцени проти свідків. Оборона запротестувала проти таких обвинувачень, а судя закінчив інцидент, взявши від Ґавптмана і його жінки обіцянку, що більше не будуть переривати свідкам такими виступами.

Оборона кілька разів протестувала проти висловлення симпатії зі сторони приявної на розправі публики.

ПОВІДОМЛЕННЯ

ДЛЯ ВП. ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ І ВСІХ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА В СПРАВІ ЮВИЛЕЙНИХ НАГОРОД.

Отсим пригадуємо, що згідно з ухвалою річного засідання головного уряду У. Н. Союза з лютого 1934 року У. Н. Союз виплатить тепер за приєднаних нових членів на протязі 1934 року такі ювилейні нагороди:

ЗА 1 ПОВНОЛІТНЬОГО ЧЛЕНА $1.

ЗА 5 ПОВНОЛІТНІХ ЧЛЕНІВ $6.

ЗА 10 ПОВНОЛІТНІХ ЧЛЕНІВ $12, і т. д.

За кожну дитину, зверbrowану до Молодечого Департаменту, 50 центів.

Щоб уможливити виплату вище поданих нагород, взиваємо відділових секретарів прислати до головної канцелярії найдалі до 15 лютого 1935 року СПИС ТИХ УРЯДНИКІВ І ЧЛЕНІВ, які в дотичних відділах працювали над орґанізуванням нових членів. В цьому списі треба подати:

1. Загальне число повнолітніх нових членів та загальне число новоуписаних дітей, які прибули до відділу на протязі 1934 року.

2. Імена й назвища членів-орґанізаторів.

3. Скільки повнолітніх членів, а скільки дітей дотичний член-орґанізатор приєднав до відділу.

Притім звертаємо увагу, що У. Н. Союз виплатить нагороди тільки за тих нових членів, які з кінцем грудня 1934 року були правосильними членами. Бо були такі випадки, хоч вправді рідкі, що деякі нові члени, зверbrowані на протязі 1934 року, були суспендовані вже по кількох місяцях членства. Отже за таких членів нагорода не буде виплачена. Тимсамим до головної канцелярії треба присилати спис та подавати в ньому число тільки тих нових членів, які були зверbowані на протязі 1934 року і З КІНЦЕМ ГРУДНЯ 1934 РОКУ БУЛИ ПРАВОСИЛЬНИМИ ЧЛЕНАМИ.

По присланню відділами імен членів-орґанізаторів та числа приєднаних ними нових членів головна канцелярія ВИСТАВИТЬ ОКРЕМІ ЧЕКИ НА ІМЯ КОЖНОГО ЧЛЕНА-ОРҐАНІЗАТОРА на належну йому суму та вишле ті чеки на адреси відділових секретарів. А відділові секретарі будуть обовязані доручити ті чеки дотичним членам-орґанізаторам.

Крім цього, згідно з загальною директивою річного засідання головного уряду У. Н. Союза з лютого 1934 року, та згідно з рішенням головного екзекутивного комітету У. Н. Союза з 11 грудня 1934 року, У. Н. Союз виплатить наступні спеціяльні ювилейні нагороди:

НАГОРОДИ ДЛЯ ВІДДІЛІВ.

Призначено 29 НАГОРОД для тих відділів, які придбали найбільше число нових членів. І так, ПЕРШУ НАГОРОДУ В СУМІ $100 ОТРИМАЄ ВІДДІЛ 361, ЯКИЙ ПРИЄДНАВ 143 ЧЛЕНИ; другу нагороду в сумі $50 дістане відділ 221 за приєднання 66 членів; третю нагороду в сумі $35 дістане відділ 223 за приєднання 55 членів; четверту нагороду в сумі $30 отримає відділ 102 за придбання 41 членів; пяту нагороду в сумі $25 дістане відділ 204 за приєднання 37 членів; шесту нагороду в сумі $20 дістане відділ 11 за придбання 33 членів; Далі йдуть дві нагороди по $15 для відділів 94 і 364, опісля девять нагород по $10 для відділів: 5, 33, 52, 90, 105, 106, 130, 192 і 370, а вкінці двацять нагород по $5 для відділів: 58, 76, 84, 136, 142, 158, 166, 277, 292, 296, 362 і 375.

НАГОРОДИ ДЛЯ ВІДДІЛІВ МОЛОДІ.

Ухвалено ДЕВЯТЬ НАГОРОД для нових відділів молоді, зорґанізованих на протязі ювилейного року У. Н. Союза. Ті нагороди будуть розділені між ті відділи відповідно до числа членів у дотичних відділах. І так, відділ 144 і 166 отримають по $25 нагороди; відділи 128 і 165 по $20; відділи 15, 17, 71 і 157 по $15, а 34-тий відділ $10.

НАГОРОДИ ДЛЯ ТРОХ ЧЛЕНІВ.

Вкінці призначено ТРИ НАГОРОДИ для таких трох членів-орґанізаторів, які викажуться найбільшим числом приєднаних ними членів. Щодо тих нагород, то вони будуть устійнені й виплачені щойно по присланню відділами спису членів-орґанізаторів та числа зверbowаних ними нових членів. Перша нагорода виноситиме $60, друга $30, а третя $15.

Д. ГАЛИЧИН, гол. рек. секретар.

АВСТРІЙСЬКІ ШУЦБУНДІВЦІ В СОВЄТАХ.

Через Варшаву переїхала остання ґрупа учасників соціялістичної революції в Австрії, членів Шуцбунду, що втекли були до Чехословаччини. 39 шуцбундівців потягли до Совєтів, одержавши від совєтської влади дозвіл осісти в СССР.

МУЖЧИНИ ВЧАТЬСЯ ВАРИТИ.

Міська ґазівня в Будапешті влаштувала курси варення й домашнього господарства для мужчин, головно нежонатих. Найпильнішим учнем показався один зредукований банковий урядовець, що веде дім, бо жінка заробляє на удержання лекціями. На курсах учать не тільки варити, але й штуки купувати, товарознавства й держати порядок. Це перша того роду школа в Европі.

ДІСТАВ 10 ЛІТ ТЮРМИ.

Степан Кловак, який старався замордувати минулого року Анну Волянську, зістав засуджений на 10 літ тюрми. Його арештували були по довгім пошукуванню. По вислуханню присуду він хотів вискочити кріз вікно в судовім будинку.

Поліція стерегла дівчину цілий час пошукування. Тепер вона буде свобідна бодай десять літ.

У ВАННІ ВТОПИЛА ДИТИНУ.

Жінка вязничного функціонаря в Равічі, Ющенкова, втопила у ванні свого 6-літнього сина, придержуючи голову дитини під водою. Опісля сама намагалася поповнити самогубство. Вона протяла собі жили. В грізному стані відвезли її до шпиталю. Причиною трагічного кроку були родинні непорозуміння.

ПАРЛЯМЕНТ ЗАСІДАЄ ПІД ПАРАСОЛЯМИ.

Анґлійська фабрика в Лєстер приготовила дві великі парасолі, найбільші у світі: проміром 8 метрів, висотою 5 м. Замовив їх за 15 фунтів стерлінґів африканський султан Акенцуа II. з Беніни. Вони потрібні для засідань державної ради і парляменту в Беніні. Під ними достойники ці ховаються від сонця і радять.

УСУНУЛИ НАЧАЛЬНИКА СКАРБОВОГО УРЯДУ.

Після переведеної ревізії у скарбовім уряді в Кремянці усунули з посади начальника Санковського і проти нього ведуть слідство. Санковський є шваґром колишнього деректора департаменту міністертства скарбу, Міхальського, який сидить в арештах за спроневірення 500 тисяч зл. у звязку з аферою бувшого посла Ідзіковського.

ПОЛЬЩА НЕ ВИЗНАЄ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВЯЗАНЬ ОХОРОНИ МЕНШИН

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — На нарадах Ради Ліґи Націй порушено справу охорони національних меншин в Албанії. На порядку нарад була теж жалоба німецької меншини в Польщі проти польського уряду з приводу несправедливого трактування Німців при удiлюванню концесій на торговлю алькогольними напитками. Як одна так і друга справа не була важною і скомплікованою. Та як тільки їх порушено негайно опустив салю нарад М. Комарницький, делеґат Польщі. Формально не зроблено з цього ніякого вжитку, бо заступник Польщі не зложив ніякої декларації. Але по суті всі знали, про що тут іде та про що кождий міг дізнатися від польського делеґата. А саме, що його поведення було тільки продовженням започаткованої вже Польщею політики, яка не визнає важности обовязку охорони національних меншин, наложеної на неї міжнародніми договорами. Польща каже, що згодиться на те тільки тоді, якщо всі інші держави приймуть такісамі міжнародні зобовязання.

ВІДГУКИ ТЕРОРУ НА УКРАЇНІ.

ЛОНДОН. — Українське Бюро видало для анґлійської преси спеціяльний бюлетин, в якім подає в перекладі протест Української Парляментарної Репрезентації й УНДО у Львові проти большевицького терору на Україні.

Разом з тим передає подібні протести Українців у Злучених Державах, вислані Обєднанням до президента держави і Вилієма Ґріна, президента Американської Федерації Праці. А далі передає Бюро виступи проти Совєтів з боку анґлійського громадянства й анґлійської преси, а зокрема виступи Ґенеральної Ради Робітничого Конґресу (Трейд Юніон Конґрес) та Краєвого Виконавчого Комітету Лейбор Партії.

„Дейлі Телеграф" з 28 грудня м. р., пишучи про розстріли в Совєтах, подає:

„Жертви називає совєтська влада „білоґвардійцями", які почасти прибули з закордону. Але, як показується, тільки кількох з них можнаб назвати „білоґвардійцями". Більшість розстріляних це українські комуністи, які зі страху перед арештуванням польською поліцією за протидержавну акцію, далися заманити до Совєтів обіцянками, що могтимуть працювати для самостійної Української Совєтської Республики".

„Таймс" з 27 грудня м. р. в статті „Совєтська чистка на Україні" пише таке: „Вийшли на яв нові докази українського націоналізму і сепаратизму навіть у державних університетах". А далі: „Український націоналізм між комуністами — це, здається, продовження того руху, що минулого року був звязаний з імям Скрипника, члена „старої ґвардії" і комісара шкільництва на Україні".

ШВАЙЦАРСЬКА ПРЕСА ПРО ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС.

ЖЕНЕВА. — Українське Бюро передає: „Нає Ціріхер Цайтунґ" подає повідомлення про нараду українських партій у справі будучого Всеукраїнського Конґресу, зазначуючи, що причиною обєднання українських національних сил є загострення протиукраїнської політики московського уряду.

МОСКОВСЬКИЙ ВИЗИСК ГОЛОДНОЇ УКРАЇНИ.

ЖЕНЕВА. — Українське Бюро подає, що европейська преса подає широко відомости про нове страшне поширення голоду на Україні з наступленням зими. Вже навіть Рада Народних Комісарів СССР була змушена видати постанову про збіжеву позичку колхозам районів, навіщених голодом. Позичка на нібито йти на насіння і годівлю худоби, але на ділі має ратувати рештки населення, оґрабленого зі збіжа й худоби, від масового вимирання.

РОЗКРИВАЮТЬ МАКЕДОНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЙНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ.

СОФІЯ (Болґарія). — Офіційний часопис „Нові Дні" почав друкувати сензаційні документи розвязаної, зглядно розбитої, македонської революційної орґанізації, на чолі якої стояв відомий революціонер Іван Михайлов, що вратувався від смерти втечею. В документах є матеріяли, які відносяться до вбивств, експропріяцій і інших способів, що їх уживала орґанізація для добуття фондів і інших акцій. Є там присуди на ріжні особи за нарушення дисципліни, як теж присуди смерти, що були підписувані псевдонімами. Михайлов підписувався імям „Радко", а терорист Василев імям „Гітлер". Багато жертв, призначених на смерть, були віддані наперед на допити, при чім, як каже ґазета, над жертвами знущалися по варварськи. Минулого року орґанізація хотіла зібрати 10-тисячну армію, щоб відорвати македонську територію від Болґарії. На пропаґанду, поїздки вищих урядовців та орґанізування армії треба було міліонів. Добування гроші від міліонерів, а також оподаткування торговців, промисловців і селян. Надужиття в тій останній акції підірвали престіж орґанізації в народі, а це допомогло урядові зліквідувати саму орґанізацію.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЛЯН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Президент Рузвелт виступив нарешті в конґресі зі своїм давно заповідженим пляном забезпечення, що має на цілі запобігти тому, щоб Америку заскакували ще раз наслідки такої бизнесової депресії, яка трапилася в 1929 році. Рівнобіжно з пропозиціями про оживлення бизнесу, контролю біржевого ринку, банкової реформи й стислішого нагляду над промислом, що разом становлять цю політику „Нового Розділу", поставлено тепер проєкти, які біссумнівно мають бути осередком цієї політики.

У грубших нарисах плян Рузвелта про забезпечення обнимає три точки.

Передовсім уряд хоче завести постійне обезпечення проти безробіття. При допомозі урядів мається збирати відповідні фонди, з котрих робітник має діставати обезпечення на випадок, як він стратить роботу.

Подруге, мається завести обовязкове обезпечення на старі роки. Мається створити фонд, з котрого люди на старість мають діставати пенсію.

Потретє, мається дати зараз захорону для людей, котрі потребують допомоги. Отже передовсім для людей, що мають покінчених 65 літ життя. Федеральний уряд має дати стейтам відповідні гроші на удержання вдів і дітей і для захорони публичного здоровля.

Отже маємо в цих пропозиціях президента проєкти, які ще кілька літ тому могли би вважатися революційними. Це було вже в часах кризи, але коли кріза виглядала короткотревалою, коли всі ждали, що вона скоро скінчиться. Президент Рузвелт, видно, переконаний, що кріза, котра почалася в 1929 році, не є винятковим явищем, що за цією крізою можемо сподіватися другої, та що кожда кріза може тревати довше, як люди цього на її початку сподіваються. Президент Рузвелт припускає, що кріза може повторитися з правильністю хронічної хороби; тому то він береться дуже серіозно до направи лиха. Він не припускає, що крізі можна запобігти. Цим він навіть не займається. Замісць говорити про запобіження кризи, він каже: краще припустім, що кріза прийде й берімся вже нині до роботи, щоби вона не заскочила нас не приготованих так, як нас заскочила кріза з 1929 року. З цього зрозуміння положення виходить його „плян забезпечення".

ЯК ІТАЛІЯ ПОБОРЮЄ БЕЗРОБІТТЯ

Безробіття в окремих країнах тільки почасти залежить від місцевих причин, але дійсна його причина полягає в світовій кризі. Тому, щоб побороти безробіття, необхідно було би прийти до порозуміння між всіми державами, щоб всі вони виступили однодушно на фронті розділу праці.

Так, бодай, думає італійський уряд. І тому італійська делегація на Конференції Праці, що відбувається що року в Женеві, виставила була домагання, щоб у всіх країнах був принятий закон про 40 годин тижневої праці. Зріст техніки, вдосконалення машин побільшили продукцію, і тим викликали безробіття, бо вдосконалена машина щадить на часі. Але необхідно, щоби з цеї ощадности користали не лише промисловці, але й робітники, ціла людськість. Залишаючись при попередній скількости робучих годин, велика скількість робітників природно не знаходить більше для себе роботи. Тому треба скоротити скількість робучих годин і дати в той спосіб можливість усім працювати.

Але пропозицію італійської делегації відкинено, головним чином через спротив представників промисловости та англійського уряду. Порозуміння між державами в світовому розмірі відпало. Але італійський уряд не склав зброї і приобіцяв, що піднесе цю справу знову на наступній конференції в 1935 році. З тої обіцянки могло би бути мало потішаючого для безробітних, бо справа інтернаціонального порозуміння є така трудна, що Бог зна скільки ще конференцій требаб відбути, заки її вирішено би. Тому італійський уряд вирішив діяти, не чекаючи на інтернаціональне порозуміння, і зі своєї власної ініціятиви почав уводити в усіх промислових підприємствах Італії 40-годинний робучий день. Кажу — **почав** заводити, бо в таких справах, що глибоко порушують ціле економічне життя держави, треба йти дуже обережно, щоб не поставити її в занадто невигідне відношення до інших держав на світовому ринку, де відбувається страшна конкуренція. Тому в деяких промислових можна було відразу ввести 40-годинний робучий день, а в деяких скоротити лише до 45 чи 42-годинного і т. д. Певна річ, що саме тому, що ця реформа відбувається в межах лиш одної держави, а не всіх, не може вона проходити безболісно, — і всі в більший чи менший мірі мусять давати приклад жертвенности. Промисловці мусять платити більші суми за соціяльне обезпечення більшої скількости робітників і та ставити більшу скількість машин, щоб більша скількість робітників була ввесь час занята, як теж мусять покривати видатки, побільшеної адміністрації і т. д. Робітники мусять миритися із зменшенням платні, відповідним до зменшення робучих годин, що йде на користь товаришів, які в той спосіб знаходять собі роботу. Певна річ, що колиб осягнено порозуміння в світовому розмірі, цього врізування платні не було би, бо не було би небезпеки конкуренції з боку країн, що мають дешевшу працю.

Але треба визнати, що робітники в Італії приняли це зменшення платні цілком спокійно, як самособою зрозумілу річ. В цьому вже виявляються наслідки фашистівського виховання. Мусоліні казав, що в справі допомоги безробітним треба пройти три стадії — принижуючої філянтропії, коли безробітні жиють милостинею приватних осіб, чи то ріжних установ; потім — соціяльної помочі, що виявляється в отримуванню грошевих допомог з ріжних кас соціяльного забезпечення; і нарешті національної і професійної солідарности, коли ввесь нарід, а зокрема кляса, яку це найбільше дотичить, має обовязок солідаризуватися в спільному нещасті, — яким у цьому разі є криза та викликане нею безробіття — і нести віповідні жертви. Робітнича кляса в Італії охочо несе свою жертву на користь безробітних товаришів не тільки внаслідок розвиненого почуття солідарности, але також внаслідок розвиненої свідомости: вона знає, що здобуття 40-годинного дня є великим здобутком в історії боротьби за звільнення робітництва, — здобутком, що мусить залишитися на довший час і в усякому разі не може бути втрачений, і що дасть величезні наслідки з поверненням кращих часів. Італійські робітники пригадують собі, скільки пролито крови, скільки страйків і сил витрачено на здобуття 48-годинного дня. І розуміють, що коли тепер 40-годинний день приходить до них без кривавих жертв, то мусять бути інші жертви, бо в цьому світі ніщо даром не дається.

В Італії нараховувалося в жовтні м. р. коло міліона безробітних. Наслідком нового закона про 40-годинний робучий день, за два місяці — листопад і грудень, 134 тисячі безробітних знайшли собі роботу, себто більше як 10% загальної скількости. Але в італійських урядових сферах вірять, що це ще тільки початок, та що і на протязі 1935 року Італія матиме мінімальну скількість безробітних.

Евген Онацький, Рим.

БОРОТЬБА З ЧЕХІЗАЦІЄЮ ШКІЛ НА ЗАКАРПАТТЮ

Ужгородський часопис „Вперед" містить у числі з 1-го січня 1935 р. статтю, затитуловану **„Наша кривда"**. В ній обороняє право української дитини до української школи. Часопис взиває до рішучої боротьби з чехізаційними намірами. Підкреслює, що така чехізаційна політика пхає населення Закарпаття в противдержавний табор, як теж зазначує, що населення Закарпаття є господарем цеї землі й не потребує над собою ніякої контролі.

Подає далі, що змушування родичів вписувати українських дітей до чеських шкіл є протизаконним поведенням. Чеська школа не повинна і не сміє приймати на Закарпаттю українських дітей, якщо не хоче порушувати основних законних постанов.

Та, не зважаючи на те, **записи до чеських шкіл українських дітей переводиться всякими способами.**

І так читаємо в згаданій статті ось що:

„Чеські вчителі, нотарі, жандарми та інші урядові чинники обіцяють все задармо: книжки, взуття, одяг, дарунки. Коли такі принадні обіцянки не помагають, то жандарми йдуть і застрашують родичів: доказують їм, що державна школа є тільки чеська, бо живемо в чехословацькій державі, що українська (руська) школа менше варта. Нотарі або інші державні урядовці (лісничі, директори залізниць та інші) примушують своїх службовців, щоб дітей давали до чеської школи, бо інакше утратять хліб, бо не проявляють своєї діяльности до держави. Настрашений родич і сам не знає, що має робити. Буває так, що підляже примусови й запише свою дитину до чеської школи, а коли видить, що його дитина там не по свойому вчиться, хотів би її забрати, але вже запізно.

„Так ловляться душі.

„Жандарми переслідують учителів та родичів, коли вони не хочуть посилати своїх дітей до чеської школи.

„Як тільки український учитель посміє сказати, чого ти, Миколо, не записав свою дитину до своєї школи, то зараз другий, або третій день має на шиї жандармів. Жандарми переслухують учителя, переслухують родича й свідків. Шукають зараз свідків, котріб могли посвідчити, що учитель агітував проти чеської школи, а тим ніби й проти чехословацької держави.

„Ми обуряємось, коли читаємо, що в Німеччині або в Італії фашисти допускають терор. А як ми маємо назвати таке поведення? Чи може це наші уряди вважають демократією? Борімся за свої права! Кожна українська дитина належить до своєї української школи. Ніхто не сміє продати душу своєї дитини. В тім не можна добачити ніякої агітації проти держави. Колиб хтось учителя з такого приводу обвинувачував за агітацію проти держави, того можна заскаржити в суді за криве й фальшиве обвинувачення.

„Управителів українських шкіл примушують, щоб передавали дітей до чеської школи.

„Вже й така штука в нас робиться. Є відомости, що чеський інспектор прямо написав управі української школи, що має передати дітей до чеської школи. Цей поступок є протизаконний, а українська школа має проти такого наказу гостро протестувати. На це вже не можна знайти лагідного слова. Такі випадки треба зараз зголошувати нашим послам, або культурно-освітним організаціям, щоби могли завчасу протестувати проти такої ганебної поведінки.

Приняття-записи української дитини до чеської або іншої „неруської" школи є протизаконне.

„Спитаєте, чому? Цитуємо всім культурним людям правосильну у нас постанову закона XXXVIII р. 1868, котра в § 58. приписує ось-що: **Кожний учень має дістати науку в материнській мові, наскільки ця мова є мовою населення, що живе в селі.**

„Це ясне, як сонце. З того виходить, що родичі навіть не мають права записати й вислати свою дитину до іншої школи, а тільки до такої, котрої навчальна мова є рівночасно материнською мовою дитини".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ФІЗИЧНА СПРАВНІСТЬ ДИТИНИ.

Досвіди нюйорського лікаря, д-ра Миртела Мекгро, з близнюками Флорією та Марджі, вікривають нам, до якої справности можна допровадити дитину відповідним вихованням.

Тоді як Марджі ледви лазить, Флорі виліз на дошку, 5 стіп довгу, поставлену майже прямовисне, злізе сама зі стільчика, що має півпяти стопи висоти, та скочить без вагання в руки свого виховника з висоти 6 стіп.

Кому це могло би здаватися тільки доказом незвичайного таланту Флорії, може знайти в книжці пані Маргарети Мід під наголовком Growing up in New Guinea докази на те, що до такої вправи можна довести відповідним вихованням нормальну дитину. Пані Мід пише про дітей з Нової Гвінеї, що вони відзначаються незвичайною певністю ходу, вправними руками, певністю зору. Вони вчасно вміють ходити, бігати, нуркувати, пливати, веслувати. Мала дитина без вагання скочить з даху хати в руки матери, що стоїть на морі на лодці: такі певні вони себе й своїх родичів.

КУДИ ПІДЕ ФЛОРІЯ?

Пані Мід показує другу сторону медалі й описує, як діти в Новій Гвінеї не виховані під оглядом моральним. Вони не мають ніяких моральних засад, крім перебільшеного поважання для приватної власности. Вони не працюють. Не мають найменшого пошанування для батьків. Не мають найменшої громадянської дисципліни.

Це нас заставляє подумати: Що станеться з Флорією? Чи її громадянське виховання піде впарі з фізичним?

КУДИ ІДЕ МАРДЖІ?

Ґазетярі, що були приявними при демонстраціях д-ра Мекгро з близнючками, завважали, що в той час, як Флорія виконувала преспокійно чудеса фізичної справности, Марджі проявляла нахил до плачу. Як їй завдано яке завдання, вона денервувалася, впиралася, кривилась, а далі плакала.

Тут ми вже легко можемо добачити, яку напрямну взяла собі ця дитина. Її плач показує, що вона з трудноців життя пробуватиме виходити плачем, або розбуджуванням до себе жалю, милосердя. Того роду людина драматизує свої слабости, щоб виправдатися від роботи, обовязку, або хочби чесної поведінки супроти інших людей. Коли вона стане суспільною діячкою, то все старатиметься промовляти до власного милосердя слухачів. У неї той буде великий діяч, що своїми словами буджує людей до плачу. В неї той буде великий письменник, що викручує людям сльози з очей.

ПЛАЧ І БОРОТЬБА.

Декому це може виглядати справді вартісною громадською діяльністю. Але практичні солідні досліди над впливом такого суспільного виховання підсувають нам сумніви щодо порадности такої тактики. Вен Викс Брук, американський критик, у своїй критиці повістей американського письменника Аптона Синклера доказує, що своїми писаннями Аптон Синклер промовляє до власного милосердя американських робітників. Він певно робить це в тій вірі, що він причиняється до піднесення. На ділі, каже Вен Викс Брукс, Синклер робітників тільки ослаблює. Він каже, що він визволяє; на ділі він їх від визволення віддаляє.

А. Б.

КАСЬКА ВИГРАЛА

(Пригода в шведському селі).

(5)

— Борони Боже! Я в її хаті не була тоді, коли Христіян сидів там. Про мене також ніхто не скаже, щоби я мала звичку підслухувати чужі розмови.

— Свідок може відійти! — сказав суддя, не показуючи, що він сердитий, бо такий свідок забрав йому стільки часу своїм оповіданням про молоко.

— Друга сторона має свідка? — спитав суддя, звернувшися до Ельки.

— Маю! — відповіла Елька. — Маю ліпшого, як вона. Лізбета розкаже докладно, як то було.

Покликана суддею Лізбетка приступила до стола, присягла на біблію і зачала:

— Тота, во.

— Котра? — перебив суддя.

— А хтож би, як не вона, тота Каська! — відповіла Лізбета. — Вона ввесь свій вік була погана і нахабна. Не буду розкавувати з кінця. Скажу лиш те, що тоді було.

— Тоді, коли Христіян був у Ельки? — спитав суддя, котрий хотів зізнання відразу звести до предмету спору.

— Я хочу сказати, чи Каська має право до Христіяна.

— То добре! — сказав суддя вдоволений, бо гадав, що бодай сей свідок зачне свої зізнання „до річи".

— Якосьв то пекла я пироги. Каська просила мене, щоби я дала їй одного пирога, за що вона дасть мені що інше. Я дала їй пирога, за що від неї дістала колотушку з ялички, мітлу і помело. Пиріг був добрий, просто з печі і великий як бохонець хліба.

— Скажи, чи не так було?! — спитала Лізбета, звернувшися до Каськи.

Каська не відповіла нічого.

— То я скажу, що ти зробила! — розказувала Лізбета далі. — Коли Каська пирога вже зіла, прийшла до мене і каже:

„Крізь цілий пиріг ішов канал. Щур вигриз його. Взагалі з пирога була тільки шкірка, бо середину зіли щурі. За те що я тобі дала, мені належиться ще один пиріг.

— „Не соромно тобі таке плести?" — питаю її. „Пиріг був просто з печі. Ще теплий".

— Та вона стояла при своїм. Тоді я принесла колотушку, мітлу і віхоть, тай кинула їй в лице, кажучи:

„Маєш назад твоє сміття. Тепер віддай мені мій пиріг!

— А чи суд знає, що вона зробила?

— Ні, не знаю, — відповів суддя.

— Вивалила мені язик! Також не соромилася взяти назад колотушку, мітлу і помело. Так, не соромилася! Мене напала лють. Я прискочила до огнища, вхопила горіючу скипу. Саме, коли вона переступала поріг, ми так все робимо, кинула за нею скипою і тричі сплюнула: тьфу, тьфу, тьфу!

— Добре, добре, — перебив суддя. — Та ми хотіли би знати, чим ти годна підкріпити зізнання Ельки.

Голос судді показував, що він вже нетерпеливився, і йому стало забагато тих вступів до самої річи.

— Чим підкріпити? — зачала Лізбета „до річи". — Та тим, що була би ганьба і смертельний гріх, коли би виграла Каська. То горда, напаслива стара дівка. Лиш приказувала би. Скупа і вперта як цап! То справжня відьма!

Так, то відьма! — повторила Лізбета і хвилю надумувалася, що сказати про Ельку.

— Елька, то цілком не така. Вона і сама вміє жити і другим дає жити. Як пече паляниці, то дасть скоштувати всім сусідкам. Ніколи не забуду, якого то медівника вона дала мені минулої осени, коли вибрала мід. Медівник такий був великий, прошу суду, що я, мій чоловік і всі наші діти аж похорувалися, зївши його.

Судді вже досить було тих зізнань свідків. Підвівся і каже:

— Бачу, що ніяка партія не годна доказати, що право по її стороні. Нехай рішить жереб.

Суддя вислав судового слугу по два однакові патички, тільки щоб один був довший, другий коротший. Коли слуга вернувся з патичками в жмені, котрих кінці виставали, суддя сказав до обох дівчат:

— Тягніть! Котрій дістанеться довший патичок, тота дістане кравця.

Каська скочила до слуги так, що троха не перевернула його. Вхопила за оба патички. Слуга держав сильно і в його руці один таки лишився. Взяла його Елька. Коли обі показали свої патички судді, в руці Каськи був довший.

Таким способом спір був остаточно порішений... хіба, що Христіян не згодивсь би на те, щоби про нього рішав патичок. Запитаний, чи ожениться з Каською, відповів:

— Суд зарядив льосування. Льос рішив.

В душі погадав собі:

— Коли Каська виграла, то може не буде бити мене.

— Бачиш, Елько, що я виграла! — сказала Каська. — Тепер ходи і поможи мені завести його назад до хати.

Хоч Елька була дуже учинна і любила людям помагати, віповіла:

— Кравець твій, ти вези його! Як би я тобі помагала, то по дорозі він міг би розгадатися і для мене покинути тебе. Мене висміяв би цілий світ, як би я мала мужа такого, як ся покрака!

Каська поклонилася судді і присяжним, вхопила тачки і віділхала з виграним Христіяном. По трох тижнях пастор звінчав їх.

(Кінець).

ВСЕ НОВІ КАЇНИ.

Мешканець села Глинни, столинського повіту на Поліссі, Омелько Левкович, ударив свого малого брата, за якого заступився третій брат, 19-літній Трохим. Розлючений Омелько вдарив Трохима ножем у лице так сильно, що той, заки прибув лікар, умер.

ЗМІСТ 1-го (25) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ":

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВІДОЗВАВСЯ НА ПОКЛИК МУЗЕЮ.

В „Свободі" був поклик Музею Визвольної Боротьби, щоб вислати йому деякі числа нашої газети.

Прочитавши цей поклик, я переглянув свою „Свободу", а вислід цього такий:

Висилаю до Музею в Празі такі числа за 1934 рік: 94, 99, 106, 111, 124, 128, 150, 190, 192, 276.

Позатим висилаю ще такі числа: 256, 257, 258, 259 262, 263, 275, 279, 301, 305. Подаю це на те, щоб інші читачі висилали інші числа і тим допомогли Музеви доповнити цілий річник. А ще краще було б, коли б хто вислав цілий річник, якщо в нього є.

Той поклик є теж для нас доброю завагою, щоб шанувати часопис і його складати в річники. Прийде час, що можна буде з них зробити дарунок до бібліотек чи музеїв в старім краю, куди нашої „Свободи" тепер не пускають.
„свободиеплтепермож-щзймв-И

Михайло Галькевич,
Стретфорд, Конн.

„СВІЙ ДО ЧУЖОГО".

Недавно тому був я в одному домі, де мешкали Українці. Дім той був випадково власністю якогось Жида. Українці платили 30 долярів „ренту" кождого місяця, і то точно.

Але якось я завважив, що дім той не був як слід удержуваний. В першій мірі був холодний. Вікна старі. Підлога, сходи — потребували направи. Навіть замку не було при одних дверях.

„Чому не підете до власника цього дому і не впімнетеся, щоб направив двері? Чейже не можна зимувати в хаті, де вітер відчиняє двері?" — запитав я господаря дому.

Але замість відповіди наша добра українська душа купила новий замок і направила двері сама... Чемно, спокійно, щоб не образити власника дому.

Нічого я на те не казав, лише подумав собі: що би то було, якби так господарем того дому був Українець?

Чи не було б там сварні, гніву, а то й бійки часом?

Мимохіть мої думки завернулись до краю... Я нагадав собі судові випадки, де то свої своїх водили по судах за дурниці, лише тому, що це свої.

Як то відмінно звучать у нас в практиці кличі:

„Свій до свого" і „Свій до чужого"!

Федір Луців,
Дубюк, Айова.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В місцевості Плейнфілд, Н. Дж., в домі під ч. 35 Fairview Ave., померла в ночі з четверга на пятницю **ПЕЛЯГІЯ КОСТЕЦЬКА,** членкиня 25 відділу У. Н. Союза. Покійна родилася в Токах, пов. Збараж, Галичина, До У. Н. Союза приступила 30. квітня 1914. Похорон відбудеться в понеділок, 21. січня, в годині 10:30 передполуднем. **В. Т. П.**

БУДЕ НОВА КОРОЛЕВА.

Англійська міліонерка Керстерс купила за 9,000 фунтів стерлінгів островець Грей-Кей, на якому живуть 223 Мурини, в цьому 50 мужчин. Островець для міліонерки підшукало лондонське бюро подорожі. Передше островець був власністю Американця Велінгтона, який купив його тому 15 літ, щоб оснувати плянтацію. Тузємці не хотіли працювати, тому Велінгтон не мав доходів і продав островець. Англійка купила дім в одній англійській фірмі. Перевезуть дім кораблем і змонтують на острові. Начальник муринського племени Рубу сказав, що готов признати Англійку королевою.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

Погруддя Тараса Шевченка для Музею Красних Штук у Дітройті.

Цим подаємо до відома, що комітет, який був зорганізований 1929 р. Українським Національним Хором „Думка" для будови памятника Тарасови Шевченкови в Бел Айленд парку, по кількох роках застою в своїй чинности тепер вивязується з перебраного на себе перед громадою обовязку.

Українське громадянство в Дітройті знає, які були причини, що справа з памятником, який мав би бути в Бел Айленд парку, по початковім великім підйомі потім застрягла й заспала в минулих кількох роках. Та ми можемо отверто глянути громаді в очі і сказати, що це не була вина хору „Думка", ані комітету.

Ми були свідомі свого завдання. І певно були б довели властиве діло до кінця, якби було в нас так, як повинно бути, коли б ми не так дуже звертали увагу на те, „хто" робить, а більше на те, „що" робить. Та нехай минуле піде в забуття.

По припиненню праці 1929 р. комітет мав у своїх руках поверх $500, які зібрано на лісти, імпрезами, чи вільними датками. Гроші були зложені в банку. Час минав, а діла ніякого не було. Потім прийшла банкова кріза і зібрані фонди були заморожені. Та по якімсь часі банк звернув 70% грошей. Тоді комітет почав думати, що зробити з тими громадськими гішими. Пропозицій було чимало. Та все вони були того роду, що могли задоволити одних жертводавців, а не задоволяли інших, а в чім відгравали ролю ріжні політичні переконання.

Нарешті один з членів комітету дав пропозицію, щоб за ті фонди, якщо це можливе, зробити погруддя Тараса Шевченка для дітройтського музею. Пропозиція припала до вподоби і комітет почав в тім напрямі працю. І порозумівся з нашим геніяльним скульптором, Олександром Архипенком. А цей не зважаючи на наші скупі фонди, пропозицію приняв, беручи під увагу велику культурну користь для української справи, яка буде з дого, що погруддя великого сина України буде уміщене в такій інституції як Музей Красних Штук в Дітройті. Наш геніяльний різьбар навіть зрадів, що йому, синови того самого народу, з якого вийшов Батько Тарас, приходиться це діло виконати. Тому властива грошева справа, яка була б вимагала грубих тисяч долярів, не ввійшла тут властиво в рахубу.

Далі п. А. Архипенко запропонував, що добре було би, щоб з погруддя для Дітройту, як уже буде готове, зробити такоїж самої величини копію з бронзу і вислати на рідну батьківщину, до Національного Музею у Львові, як дар американських Українців. Та на це треба би яких тисячу долярів. На свойому засіданні комітет, як теж хор „Думка", одноголосно згодились на ці обидві пропозиції. І замісць одного погруддя Т. Шевченка ми законтрактували два, одно для Дітройту, а друге для рідного краю. Зробили ми це з тою надією, що українське громадянство нам допоможе, якщо прийдеться нам звернутись до нього за матеріяльною помічю на ту ціль.

Памятник для Дітройту буде готовий за яких два-три місяці. Він уже тепер в цілости заплачений. На одно це треба памятати: щоб у день відслонення цього погруддя ціла наша громада й іміґрація віддали належну честь нашому воскресителеви Тарасови.

ЗА КОМІТЕТ:

Теодор Зарембський, голова;
Юрій Гулик, писар,
Стефан Присташ, скарбник.

МАКЕДОНІЯ — СЕРЦЕ БЕЗ ТІЛА.

Недавно закінчена сесія Союзу Націй, що займалася виясненням марсейського атентату, закінчилась тим, що винайшла соломонівську формулу для залагодження конфлікту, виниклого на тлі того атентату між Сербією та Мадярщиною. Зробили так, щоб і вовк ситий і коза ціла і справа в суті лишилась невирішеною, бо мадярсько-сербське, чи може краще сказати хорватсько-сербське напруження дальше лишилось неясним. Союз Націй — цей модерний Соломон не любить займатись справами по суті, бо це для нього невигідно і тодіб він не був Соломоном. Та не лише справа Хорватів обговорювалась там; говорили й про Македонію, бож сербського короля вбив Македонець.

Тепер займемось ближче самою Македонією, яка досі не зуміла добути собі свободи, хоч вже за неї не десятки, а сотні літ бореться. Македонія — це серце без тіла, як слушно замітив один німецький журналіст, і з тої точки погляду й ми попробуємо поглянути на неї.

Македонці мають в світі славу вічних революціонерів, чи краще сказати нігілістів, цебто людей, що все хотять знищити. Це таки правда; Македонці хотять знищити все, що не македонське на македонській землі. Свойого вони нічого не нищать, тож з власної точки погляду вони не є нігілістами. Даючи Македонцям таку назву, чужинець не подумає над тим, що передумови до такої назви зовсім пофальшовані. Для кращого зрозуміння справи наведемо приклад. Припустім, що Німеччину заняли Французи. Німці будуть боронитись перед Французами і за те їх будуть звати нігілістами. Німці будуть нищити Французів і за те їх будуть називати вічними революціонерами. А ніхто над цим не подумає, що Німцям таксамо не треба на їх території Французів, як і Македонцям не треба Сербів та Греків, або, як нам, не треба ані Москалів, ані Поляків та Румунів і Чехів. Треба сподіватись, що й нас назвуть нігілістами, якщо нам в скорому часі не вдасться добути Україні волі і ми будемо змушені довгий час боротись проти чужих нам елементів на нашій землі.

Нині Македонці не мають держави. Коли б вони її мали, то вона б мала простір 65,000 кв. км. з 1,300 тисяч мешканцями. Та земля нині поділена між Болгарами, Греками та Сербами. Що це таке Македонці? Кажуть, що це балканські бандити. Це неправда, бо Македонці народ, який дуже любить свою вітчину і серед якого багато менше виявів бандитизму, як серед першого-ліпшого культурного европейського народу. Цим не сказано, що Македонці є народом некультурним. Не зважаючи на вікову неволю й розподіленість македонської землі, Македонія живе і бореться. Вона дає себе відчувати всюди і все. Методи цієї боротьби стараються македонські окупанти зогидити, придаючи їм ріжні погані назви, але проте мають перед Македонцями респект і рахуються з можливістю, що панування над Македонією може одного гарного дня скінчитись раз на все.

Македонці — це найстарший народ Европи. Ще до Христа вони творили основу могучости Балкану, зглядно грецької держави. В їх жилах пливе кров сміливого Александра Великого, що рушав на підбій Індії. В часі мандрівки Славян вони помішалися з Славянами, зглядно з Болгарами, так, що стратили навіть свою мову і нині говорять по болгарськи, але вони Болгарами не стали таксамо, як не стали Сербами. Вони остались Македонцями. В їх жилах пливе македонська кров з домішкою крови славянської. Переважає однак македонська домішка.

Македонія є так положена, що вона творить переходовий пункт з полудня на північ і зі сходу на захід або й навпаки. Тому кождому є вигідно мати цей край в свойому посіданні, щоб тимсамим опанувати цілий Балкан. Край багатий і гарний. Ці дані відомі кодому, хто ближче займається балканською політикою. Вже за часів старого Риму Македонія було поділена на чотири провіції. При поділі римської держави на східну і західну, Македонія осталась по середині. На протязі 6 століть була Македонія під турецьким пануванням, які замінили там панування кочуючих тоді Славян. Туркам не вдалось знищити македонську свободолюбність. Болгарсько-македонська приязнь датується ще зі спільної боротьби проти Турків. Европа постаралась визволити балканські народи зпід турецького ярма і дати їм свободу і держави, а Македонію таки залишено як нерозвязане питання. Милосердна Европа залишила була Туркам Македонію. Македонці боролись дальше. 1893 року вони заложили відому ще й нині македонську революційну організацію для боротьби з Турками. Борців за незалежність звали Турки комітаджами. Нині ця організація така міцна, що вона в дійсности опановує цілу Македонію, без огляду на границі та чужі нагінки. В Греції, Болгарії та Сербії Македонці творять держави в державах, з якими ніхто не годен собі дати ради.

Македонці беруть поміч там, де її лише знайдуть. Але їм її тяжко знайти. Для осягнення цілі для них всі засоби добрі, бо вони знають, що їх будуть осуджувати лише доти, доки вони не визволяться. Поборника ніхто і ніколи не судить. Гаслом їх є: свобода або смерть, а тому відповідає й їх прапор, червоно-чорний. Червона барва — це життя, а чорна, це смерть. Світова війна не принесла Македонцям волі. Вони, опираючись на вільсонівських засадах, просили, щоб їм европейські побідники дали змогу висловитись свобідним голосуванням, чого вони хотять і за ким вони підуть. Але й цього недопущено. Тож нічого іншого не осталось, як дальше боротись до побідного кінця. Уповати на людську справедливість, це не македонська вдача. Вони знають, що лише своєю силою вони зможуть вирватись з неволі. Їхня організація має нині свої відділи по цілому світі. Всі працюють для одної цілі. Про організацію народу на ширшу скалю не може бути й мови. Одинокою остоєю Македонців є нині родина. Родина заступає Македонцям і школи і університети і вітчину і все, що хто хоче. В родині панує македонська свобода і македонська родина є клітиною македонської тайної держави, так, як в інших державах громади.

Що буде дальше? — питає себе дехто. Мається при тому на увазі, що у македонській організації панують непорозуміння, а часом і ворожнечі. Алеж хто ж від цього вільний? От у нас, Українців, ще недавно повстала визвольна організація, а вже в народі повстають з того приводу непорозуміння. Таке саме в Македонців. В кождім народі бувають люде добрі і лихі. Як і в нас, і в Македонців переважають добрі, цебто ті, що їм миліша вітчина за охлап чужий, кинений з ласки для відчіпного. Досі Македонці не дали себе зденаціоналізувати, то треба сподіватись, що вони й далі устояться в боротьбі за волю. В Македонців нема сумніву, що правда переможе, таксамо, як і того сумніву нема і в рядах українських революціонерів.

Набудуче треба сказати, що правдоподібно Україна скорше добється свободи, як Македонія. Нашим обовязком буде допомогти Македонцям визволитись з неволі та створити собі на Балкані могучого союзника, для забезпечення своєї держави від несподіванок з того боку.

Н. С.

Антін Чехов.

ШПИГУН

Іван Іванович Лапкин, пристойний, молодий чоловік, і Анна Самблицька, молода дівчина дійшли до берега та сіли на лавочці.

То було гарне затишне місце, скрите між кущами лозини над самою водою.

Тут можна було бути безпечним перед непокликаними очима.

Одинокими свідками були лише риби, що в ріжних напрямах пороли чистеньку воду, та комахи, що цілими роями кружляли над водою.

Обоє мали з собою вудки, бляшанки з хробаками й інші рибальські причандали.

Сіли на лавці та стали ловити.

Лапкин відкашельнув оглянувся обережно довкола та відізвався:

— Анно Семенівно!

Затих. Дівчина глянула на нього допитливо.

— Щож?

— Я дуже радий, що... ми нарешті самі. Мушу вам багато сказати, Анно Семенівно... дуже багато... як я вас вперше побачив... о, о, вже шарпає вашу вудку... Коли я вперше побачив вас, я зараз зрозумів, що є моїм ідеалом і якій меті маю присвятити в будучині моє чесне та працьовите життя. Як я вас побачив, закохався у вас на смерть і тепер кохаю вас пристрасно! О, о, ще не витягайте, прошу підіждати аж добре зловиться... Прошу мені відповісти, прошу вас, прошу!... Прошу мені сказати, чи можу сподіватися, чи можу мати хоч іскорку надії, що ви, пані... Прошу вже витягати!

Анна Семенівна підняла руку високо вгору та витягнула вудку.

Скрикнула з радости.

В повітрі вилискувалася сріблисто невеличка рибка.

— Ах, якаж гарна! Ах... вирвалася! Скоро!

Риба зісунулася скоро із спадистого берега та впала у воду.

Лапкин витягнув скоро руку за рибою, та замісць риби схопив руку Анни Семенівни.

Притиснув її мимоволі до уст...

Анна старалася вирвати руку, та...

Та вже було запізно.

Уста обоїх зійшлися нежданo та злучилися в довгому, гарячому цілунку.

За першим прийшов другий, за другим третій, потім прийшла черга на гарячі присяги.

Щасливі хвилини!

Та, як відомо, на світі нема, на жаль, безмежного щастя, бо стан щасливости має вже в собі зародки отруї, або заколотить щось його з зовні.

І тепер так було.

Молоді люди, що забули про ввесь світ, цілувалися без угову. Нараз почули чийсь сміх. Глянули на ріку й — задеревіли.

Якийсь хлопець стояв у воді по пояс.

То був Миколка, брат Анни Семенівни, гімназійний ученик.

Стояв собі тут непорушно та всміхався хитро до переляканих.

— Ага!... Ви цілувалися? — спитався та не ждучи відповіди, додав невинно: — Дуже добре, я скажу мамі.

Лапкин зачервонівся.

— Сподіваюся, — вистогнав — що ви, як порядна людина... Шпигунство це підлота, а зрада ще щось багато гірше... То низьке й упокорююче... Сподіваюся, що ви, як порядна людина...

— Як дасьте мені рубля, то я нічого не скажу! — відповіла порядна людина.

— Щоо?

— Не хочете? Ну, то добре! Я зараз піду до мами...

Лапкинови не оставалось нічого, як лише вийняти рубля та дати його Миколці.

Хлопець стиснув рубля в пястуку та поплив далі. Підсвистував собі весело якусь мельодію.

Та залюблені не мали вже відваги далі цілуватися.

На другий день Лапкин приніс Миколці гарно помальовану касетку та гумовий мячик.

Від сестри шантажист дістав усі скриночки, які мала у своїй кімнаті.

Далі мусіли нещасливі обдаровувати його ще ріжними вартісними річами.

Злобному хлопцеви все це дуже подобалося. Став пильненько наглядати, щоб запевнити собі дальші доходи.

Ходив за Анною та Лапкином наче тінь і не кидав їх навіть на хвилину.

— Ах, ти драбе! — сердився Лапкин. — Такий смаркач, став уже таким підлякою! Що з нього виросте?!

Цілий червень був під знаком Миколки. Затроював життя залюбленим. Все їх шантажував, усе слідкував. Раз згадав про якийсь гарний кишеньковий годинник...

— Як мені не купите годинника, то я піду до мами...

Лапкин мусів йому приобіцяти, що купить годинник.

За годинником прийшла черга на книжку Карла Мая. Це прикре положення молодих людей тягнулося аж до серпня, до дня, в якому Лапкин рішився вкінці просити, щоб йому віддали за жінку Анну Семенівну.

То-то був щасливий день!

Лапкин мав довгу розмову з батьками Анни. Вони згодилися.

Зараз потім побіг до саду шукати Миколки. Вкінці знайшов його, підійшов до нього, зітхнув із полекшею та вхопив Миколку поза вуха.

Було то спасення, а рівночасно був і сигнал. Бо Анна Семенівна, яка саме показалася, зрозуміла відразу, що тут зайшло.

І вона дала собі духа: вдарила малого негідника не раз, а двічі...

Радість відзеркалювалася на лиці наречених, як Миколка став вити та просити прощення.

— Ах, простіть мені, мої дорогенькі, вже ніколи того не зроблю, ніколи!

Наречені признали собі, що ще ніколи не були такі щасливі, як тоді, коли могли пімститися на малому шантажисті.

УВАГА! УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ НЮ ЙОРКУ Й ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ВСІ ИДІМ НА ЛЕКЦІЇ ЗНАНОГО НАМ

ҐЕНЕРАЛА ВОЛОДИМИРА СІКЕВИЧА

Тема лекцій: СОБОРНІСТЬ І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.

:——::——: Лекції відбудуться :——::——:

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 20-ГО СІЧНЯ (JANUARY) 1935 РОКУ

В ГАЛИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ГРОМАДИ,

334 EAST 14th STREET, NEW YORK CITY.

Початок в год. 7:30 ввечір. — Вступ для старших 25 цнт. — Для дітей даром.

В ПОНЕДІЛОК, ДНЯ 21-ГО СІЧНЯ (JANUARY) 1935 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,

217-219 EAST 6th STREET, NEW YORK, N. Y.

Початок в год. 7:30 ввечір. — Вступ для старших 25 цнт. — Для дітей даром.

Крім лекцій будуть ФІЛЬМОВІ ОБРАЗКИ

Тому ще просимо все українське громадянство Ню Йорку й околиці прийти громадно на лекцію генерала Сікевича, де почуєте прекрасного бесідника, а також вшануєте того, хто, на розказ першого Українського Парляменту і першого президента У.Н.Р., проф. Михайла Грушевського, вів лицарські полки, які бились за вільну Соборну Українську Державу. А цим із лицарів української армії був ґенерал Сікевич. Тому всі спішім, як один, старші і молодь на його лекцію.

Комітет.

МАНДЖУРІЯ ЙДЕ ВПЕРЕД.

Велика школа праці.

Теперішня Манджурія це одна велика школа праці, в якій під управою здібних і досвідчених японських учителів учаться всі без винятку — цісар, міністри, службовці, військо, купці, хлібороби та навіть опришки-хунхузи. Цісар Ґан-Де, на спосіб анґлійського короля, вчиться „володіти, а не правити", воскрешає давній церемоніял манджурсько-китайського двору, складає жертви небу, виконує приписані поклони в бік „святої гори" Чанбо-шан — патронки династії та час від часу під уважною контролею японського амбасадора дає інтервю чужим журналістам. Та ті інтервю нічого такого не говорять, бо він оповідає лише про свої особисті упорядкування, як проводить час і т. д. Міністри та службовці вчаться **працювати,** що для тих людей, що привикли лінюхувати, часто з люлечкою опію в зубах, приходиться не так легко. Та мусять, бо кожний з них має біля себе чи то в характері наставника чи помічника малого рухливого чоловіка, який знає все, всім цікавиться, сам не спить і іншим не дозволяє спати.

Кулі в трибах дисципліни.

Залізна дисципліна щораз більше затісняється довкола місцевих військ. Китайські кулі в виватуваних одностроях і мягких ходаках переконуються зі здивуванням, що „гарні дні" вже минулися. Не вільно натагами волочитися по місті, не вільно напаствувати спокійних людей; треба робити тяжкі вправи, а ще гірше — далекі й небезпечні виправи проти хунхузів. Тоді смерть грозить не лише спереду від хунхузів, але й ззаду від скорострілів війська „заприязненої держави".

Льокомотиви й авта замісць китайської арби.

Розмах і темпо розбудови Манджурії небуйкий. Залізничі шини лучать осередок із периферіями, розтягаються здовж східних кордонів СССР, займають монгольські степи, переходять у місцевостях, де ще не станула людська нога, опираються об золотоносні полоси берегів ріки Амуру. Від Харбіна до міст Хей-Хе й Айґуна на північному кінці Манджурії їдеться новою залізницею чотирнацять годин. Давніше треба було мучитися на тій дорозі кілька тижнів передпотоповою китайською арбою (возом) або пізніше кілька днів автами.

Кілька залізничих шляхів, загальної довжини двох тисяч миль, є вже в руху, багато ще будують або приготовляють до будови. Крім того побудували 7,500 миль догори, почасти бетонової, що лучить найважніші місцевости в краю. Згідно з урядовим пляном розбудови комунікації, до 1942. року має повстати 60,000 миль ріжних автомобільних доріг. Для боротьби з катастрофальними повенями рік опрацювали плян побудування в чотирох місцях краю при джерелах найбільших рік — великі штучні озера коштом 200 міліонів єн. У 1935. році пічнуть роботи над викопанням каналу між Мукденом і пристаню Інкав, при чому використають ріку Ляо-хе. Робота обрахована на пять літ, а коштуватиме 70 міліонів єн.

Промисл і торговля.

Неменше оживлення в царині промислу й торговлі. Від листопада 1934. р. обовязує нова митна тарифа, завдяки якій обнижено значно ввозове й вивозове мито від ріжних товарів першої потреби. Основували й основують багато фабрик, як нпр. фабрику соди, алюмінію, шкір, паперу, сталеві гути та варстати для монтування авт. У вугляному осередку при стації Фу-шун процвітає нафтовий промисл, що в будучині може заспокоювати ввесь нафтовий ринок Манджурії.

З імiґрацією трудніше.

Розмірно найскромніше представляється справа масової іміграції Японців до Манджурії. До міст зіхало багато японських купців і службовців. Та це капля японської води в китайському, чи пак манджурському морі. Більшої скількости аматорів хліборобської кольонізації пустинних манджурських земель досі нема, а ті, що є, воліють південну Манджурію, що більше відповідна для Японців під оглядом підсоння, або околиці, що мають більші міста.

ШТУЧНИЙ МУЖЕСЬКИЙ ПОЛОВИЙ ГОРМОН?

Швайцарському хемікови, професорови Руціцка пощастило зладити штучно мужеський половий гормон. Після адреналіни та тироксини був би це третій штучно спрепарований гормон.

Природній мужеський гормон одержували досі природнім шляхом м. ін. із сечі мужчини. Його ділання випробовували деякий час на кастрованих когутах, яким після впорскнення природнього гормону збільшувався гребінь. Ця спроба допомогла виділити чистий природній половий гормон та визначити його хемічний склад: 16 атомів вугля, 26 атомів водня та два атоми кисня. Тепер не треба було вже довго ждати на штучний, синтетичний мужеський гормон. Виявилося, що він теж впливає на ріст гребеня скастрованого когута таксамо, як природній гормон.

Якщо вістка про це першорядне наукове відкриття потвердиться, то буде це мати велике практичне значіння для медицини. А саме природнім половим гормоном лікували досі ріжні полові забурення, прояви старечости, тощо. Одначе це лікування було дуже дороге, тому, що зладження природнього гормону було нелегке. Штучний гормон буде значно дешевший. Одначе слід підождати, чи штучний мужеський половий гормон буде викликувати таке саме лікувальне ділання, що й природній.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

СЕРЕД ГРЕЦЬКИХ ПАСТУХІВ

Від інших шпилів гір Атики Пентелікон ріжниться не лише триграним виглядом, який робить його подібним до вистрому старогрецьких святинь, а також тим, що зарослий смеречиною. Ті смереки доставляють живиці для виробу французької терпентини. Вони теж додають грецьким винам смаку живиці. Хоч дощі падуть тут лише зимою, смереки Пентелікону дуже добре держаться.

На Пентеліконі, що високий тисячу метрів, є відомі копальні мармору, з якого побудований атенський Акрополь. Тут теж невеличке пастирське село. Жінки в гарному народньому темно-синьому одязі з білими тканинами взорами. Пастухи ті живуть не краще, як наші прапрадіди. Хати побудовані з смерекових гиляк із взористими килимами, промінистих барв, що мають забезпечити перед дощем. І в середині хати барвні тканини, що їх роблять жінки. Всюди жінки роблять ті килими, а рівночасно доглядають дітей. Вовну задля того дають їм кози та нечисленні зрештою в селі вівці. Мати повчає дочку, як треба закрашувати нитку, як сплітати. Мужчини, що майже цілими днями лежать ліниво на сонці, не дуже то пильнують кіз; часом, як мають охоту, роблять металеві прикраси, якими потім їх жінки та дочки прикрашують обуву. Часто довго задержуються поза домом, сплять у грубих вовняних гуньках, а в село посилають лише козяче молоко. Паша, що нею кормлять кози, дуже скупа, та пастухи від століть плекають їх, хоч сьогодні вони менше приносять доходу, бо за кожну козу мусять платити податок. А всеж ті люди живуть серед таких незавидних відносин щасливо та вдоволено.

ДІТОЧІ КНИЖКИ НА ШЕВЧЕНКОВІ СВЯТА

ТАРАСОВИМ ШЛЯХОМ

Збірка промов, деклямацій та сценічних картин на Шевченкові Роковини. Підібрав і впорядкував Михайло Таранько. ЗМІСТ: Вступ — Перед Тарасовим Святом. Що це таке — Шевченкові Роковини. Як улаштувати Шевченкове Свято (з програмою на взірець).

А.) СВЯТОЧНІ ПРОМОВИ:
- Промова прозою для старших дітей.
- Промова віршом для старших дітей.
- Привіт віршом для менших дітей.
- Промова святочна віршом для двоє дітей (діяльоґ).

Б.) РЕФЕРАТИ:
- Популярний реферат про Шевченка.
- Коротенький реферат, який можна виголосити з памяти.
- Ще коротший реферат.
- Реферат віршом для найменших.

В.) ДЕКЛЯМАЦІЇ:
- Тарасове свято. (Деклямація для малого хлопчика).
- Наш привіт Батькові Тарасові (деклямація для дітей з І. степення).

Тарас Шевченко.	Поклін безсмертному Тарасові.
Дитяча присяга.	Соловієві України.
Малий Тарасик.	Півець горя.
Тарас Шевченко.	Поклін Кобзареві.
Скарб України.	Наш пророк.

- Шевченко — наше сонце.
- Загостить до нас Тарас.
- На роковини Шевченка (2).
- Шевченкова могила.
- Смерть Шевченка.
- Найменші — Кобзареві (деклямація для дітей 4—6 літніх).
- В Шевченкові роковини.
- Казка Мартової Ночі.

Г.) СЦЕНІЧНІ КАРТИНИ:
- Казка про хлопчика Тараска. В 1 дії.
- Тарас Пастушок. В 1 дії.
- Одної Ночі. В 1 дії.
- Сирітка, з партитурою.

Ціна 35 центів.

НА ШЕВЧЕНКОВІ РОКОВИНИ. Збірка пісень на діточий хор 3 і 4 голоси, заранжував Богдан Вахнянин. Зміст: Берестечко. Заповіт. За Україну. Діточа Присяга. Діброва. Кантата. Поклін Тарасови. Садок вишневий коло хати. Світе ясний, світе тихий. Там на горі за Дніпром. Учітеся. Літа Орел. Гимн в честь Тараса Шевченка. 50 ц.

ДЯДЬКО ТАРАС, сценічна картина в одній дії з життя Тараса Шевченка. Володимира Поляньского. Осіб 11 — 20 ц.

СИРОТА, сценічна картина в двох діях, Юра Ігорків. 10 осіб; надається на Свято Матери — 20 ц.

МАЛИЙ ДЕКЛЯМАТОР, збірка віршів до деклямацій на всякі національні й шкільні свята та обходи. Підібрав і впорядкував Михайло Таранько. — 20 ц.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ для дітей. Часть І. Київське князівство, Ілюстровані оповідання про часи від заснування Києва аж до зруйновання Москалями в році 1169 — 20 ц.

РУХОВІ ЗАБАВИ, декотрі мають пісні. Деякі наші пісні можна ілюструвати живими картинами-забавами. Тут є кілька таких забав-пісень, добавляючи до них нот — 20 ц.

ВЕСЕЛА БАНДУРА, співанничок з нотами — 20 ц.

Замовлення з належитістю слати до:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ЙОНҐСТАВН, О.

З імянин на визвольну акцію.

В день св. первомученика Степана пошанували кілька громадян всіми любленого нашого щирого патріота, п. Степана Ворожбита, зложивши йому сердечні желання з нагоди імянин. Мило провели ми цілий вечір, співаючи різдвяні коляди й обговорюючи давні спомини з рідних сторін. Перед відходом домів, хотячи зробити цю хвилю ще памятнішою, п. Іван Павловський припечатав її добрим ділом. Він підніс, щоби зробити складку на визвольну боротьбу. Зібрано $5, які вислано до Обєднання на призначену ціль. Жертвували по $1: п. Ст. Ворожбит, Ів. Павловський, Данько Петрик, Василь Гринько і Мих. Тхурик.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ЖАХЛИВА ПОМИЛКА В ШПИТАЛІ.

До жидівского шпиталю у Варшаві прийшла недавно на хірурґічну операцію 36-літня Гайндля Мордкович. Операція вдалась і недужа приходила до здоровля. Перед кількома днями лікар звелів дати їй інекцію розчину цукру. Один з асистентів помилився і замісць цукрового розчину вжив до інекції терпентини. Наслідки помилки показалися страшні, бо хора померла незабаром серед жахливих мук. Головний лікар шпиталю, д-р Айле, звелів шпитальній прислузі держати цю справу в тайні, але всетаки рідня дізналася про все і дала знати поліції. Справою занялася прокуратура, яка наказала слідство.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ ТЕАТРАЛЬНА КНИЖКА

НЕЧИСТА СИЛА

знаменита комедія в 4 діях.

Написав О. В. Рутковський.

В штуці виступає 7 мужчин, 3 женщини і парубки.

Ціна за примірник 35 центів.

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (169).

За Ольгою йшли одна за одною малпи. Обшукавши наборзі хату, вона знайшла списи й з нею вийшла скоро надвір, щоби повести до атаки... Тимчасом Тарзана й Єсила привязано сильно до стовпів.

Ні один з них не говорив довший час ні слова. Тепер Анґлієць повернув головою, щоби побачити свого товариша. Тарзан стояв коло стовпа просто. На його лиці він бачив тільки байдужність, хоч їх ждали муки.

„Бувай здоров, товаришу", сказав поручник. Тарзан звернув до нього свої очи й засміявся. „Бувай здоров", він сказав. „Як хочеш забути все скоро, то вдихай багато диму й полумiни".

„Дякую", сказав летун, і хоч він скривився на лиці, то випростував свої плечі й підняв угору голову. Огидно розмальовані вояки вже збиралися довкола них купами, щоби починати танець смерти.